

Kapya yaŋ atu ba Pol hatô hi Kolin

Abô môŋ

Kêdôŋwaga abôyaŋ êmô Kolin ba enaŋ nena Pol miŋ aposel anôŋ ami. Lôk enaŋ nena Pol ma anyô abôyaŋ. Pol halaŋô abô takêŋ ba intu hatô kapya êntêk ek injik thô nena ŋê takêŋ iniŋ abô ma abôyaŋ. Ma hanaŋ haviŋ nena da takatu ba thêlô bôk enaŋ nena tem nênem ma nênem ni.

Pol hamô Masedonia ba hatô kapya êntêk hadêŋ 55 AD la.

1 ¹Ya Pol atu ba Wapômbêŋ lahaŋiŋ yambitak êtôm Yisu Kilisi anêŋ aposel yai lôk aiyaŋ Timoti ato kapya êntêk hadêŋ Wapômbêŋ anêŋ avômalô anêŋ Kolin lôk avômalô mathêŋ takatu ba êmô plovins Akaia.

²Wapôm lôk labali êlêm anêŋ Kamik Wapômbêŋ lôk Anyô Bêŋ Yisu Kilisi.

Wapômbêŋ atu hêv alalô thêvô

³“Nambô Wapômbêŋ. Yani ma alalôaniŋ Anyô Bêŋ Yisu Kilisi anêŋ lambô ma lahiki anêŋ alaŋ ba hêv alalô thêvô lôk hêv alalô sa. ⁴⁻⁵^bAlalô athak apôm Kilisi anêŋ malaiŋ lomaloma ba hayô siŋ ba halelope. Ma doŋtom yani hathak hêv alalô thêvô aêŋ iyom. Aêŋ ba alalô apôm malaiŋ ma hêv alalô thêvô ek nanêm avômalô takatu ba ewa malaiŋ thêvô esak thêvô atu ba bôk Wapômbêŋ hêv hadêŋ alalô. ⁶Ma yêlô apôm malaiŋ ek môlô noja bulubiŋ lôk thêvô. Ma Kilisi hêv yêlô thêvô êŋ ek môlô noja aêŋ iyom. Aêŋ ba ôpôm malaiŋ hatôm yêlô êŋ ma thêvô êŋ hadum ba tem numiŋ lôklokwaŋ lôk maliŋyaô. ⁷Môlô unim malaiŋ hatôm yêlôaniŋ ma yêlô aêv maleŋiŋ nena môlô tem numiŋ lôklokwaŋ ba noja thêvô êtôm intu yêlô awa.

⁸“Aiyaŋ thêlô, nodaŋô! Yêlô bôk amô plovins Esia ma awa malaiŋ lôk vovaŋ bêŋ aleba hamô yêlô lu ba malimmalim ba asoŋ nena tem nama.

^a 1:3 Lom 15:5 ^b 1:4-5 Sng 34:19 ^c 1:8 Ap 19:23; 1Ko 15:32

⁹Avanôñ! Yêlô kapôlôñij hanañ nena tem yêlô nama êtôm enañ hathak anyô kambom hamiñ loñ idum abô. Malaiñ êñ hadum ba yêlô anañ nena, “Wapômbêñ da iyom hatôm ma yêlô mi. Yani iyom intu hik ñe ñama liñ.”
¹⁰⁻¹¹ ^dYani hêv yêlô vê hêk malaiñ takatu ba hadum ek injik yêlô vônô ma hawa yêlô hathak loñbô. Môlônim ku hêk ek noteñ mek ma yêlô aêv maleñij nena tem yani nêv yêlô bulubiñ. Avanôñ! Avômalô bêñ anôñ neteñ mek êndêñ Wapômbêñ ma tem nêv wapôm êndêñ yêlô. Ma tem avômalô bêñ anôñ nêgê lôk nenañ leñijmavi êndêñ Wapômbêñ.

Pol miñ hasau avômalô Kolin ami

¹²⁻¹⁴ ^eYêlô miñ asopa auk pik ami. Mi. Wapômbêñ hêv wapôm ba intu yêlô lêk atitiñ yêlôaniñ ku ba ayê nena avaloñ Wapômbêñ anêñ auk ba anañ abô anôñ ma miñ avôv môlônim auk ek yêlô aêv yêlôda liñ ami. Yêlô adum aêñ hadêñ avômalô lôkthô. Ma sêbôk atu ba amô haviñ môlô ma yêlô ayabiñ i dedaun mavi ek nandum aêñ iyom. Ma abô takatu ba bôk yêlô ato hadêñ môlô êñ ma yêlôaniñ auk anôñ ba môlô lêk osam ba oyala yôv. Aêñ ba yêlô ayê yêlôaniñ ku nena mavi. Ma lêk môlô oyala yêlôaniñ auk dokte. Yakô vêmam ka tem môlô noyala yêlôaniñ auk lôkthô ma tem alalô napesañ abô imbiñ i. Ma waklavôñ Anyô Bêñ Yisu anêñ endelêm ma tem môlô nobam yêlô êtôm atu ba tem yêlô nabam môlô aêñ iyom.

¹⁵⁻¹⁶ ^fMa yahayala nena môlônim auk ma hatôm yenañ. Ba intu yaleñhaviñ yasôk ek môlô vêm ka yana plovins Masedonia ma yambôalêm esak loñbô ek môlô nôñem ya sa ek nôpôpêk nômkama ek yana Judia. Ba intu yaleñhaviñ yasôk ek môlô bôlôñ ju ma yanêm yaleñmavi bôlôñ ju êndêñ môlô. ¹⁷Ma doñtom yahik yenañ auk lilij. Ba lêk môlô onañ nena ya anyô auk pik ba yahasau môlô ba miñ yahathôk ami. Ba môlô onañ nena ya hathak yahanañ abô luvi nena “avanôñ” lo “mi”, aêñ e?

¹⁸Wapômbêñ hathak hanañ abô avanôñ iyom. Ba intu yêlôaniñ abô takatu ba anañ ma avanôñ aêñ iyom ba miñ anañ abô takêñ lôk leñ luvi ami. ¹⁹^gYisu Kilisi ma Wapômbêñ nakaduñ ôpatu ba ya lôk Silas ma Timoti anañ anêñ abô bêñ hadêñ môlô ba Wapômbêñ hanañ abôla hathak yani ma miñ hasau ami. Mi! Yisu Kilisi ma Wapômbêñ anêñ “avanôñ!”
²⁰ ^hWapômbêñ habutiñ abô lomaloma ba hanañ, “Avanôñ! Yisu Kilisi tem injik yenañ abô sapêñ thô.” Ba intu alalô aêvhaviñ Kilisi ba anañ nena “avanôñ” ek Wapômbêñ enja athêñ lôkmañgij. ²¹Ma Wapômbêñ da hanañ nena alalô ma Kilisi anêñ avômalô ba habi bañ hayô hêk yani lôk alalô aêñ iyom ek embatho alalô loñ ek nambitak anêñ avômalô. ²² ⁱMa

^d 1:10-11 2Ti 4:18 ^e 1:12-14 2Ko 5:12; Plp 2:16 ^f 1:15-16 1Ko 16:5-6 ^g 1:19 Ap 18:5

^h 1:20 ALK 3:14 ⁱ 1:22 2Ko 5:5; Ep 1:13-14

hakak sêk hayô hêk alalô ek injik thô nena alalô ma anêṅ avômalô ma hatak anêṅ dahô halôk alalô kapôlôṅṅṅ ek nayala nena anêṅ abô tem injik anôṅ.

²³⁻²⁴Yêlô miṅ anyô bêṅ ek nasaṅ môlô ba nanaṅ nena, “Nônêmimbiṅ.” Mi! Môlôda bôk ôêvhaviṅ ba umiṅ lôklokwaṅ yôv. Ba intu alalô ṅê lôk iviyaṅ ek nandum ku imbiṅ i ma nanêm leṅṅmavi ni ba êlêm. Aêṅ ba yahamiṅ Wapômbêṅ ma ba yahanayaṅ abô êntêk. Yakô yasôk Kolin ma tem yanêm malaiṅ êndêṅ môlô ba intu miṅ yahathôk ami.

2 ¹Ba yenaṅ auk thekthek nena tem miṅ yasôk lôk malaiṅ bôlôṅ te imbiṅ ami. ²Yahêv malaiṅ hadêṅ môlô ma opalê te tem indum yaleṅmavi? Môlô takatu ba yahêv malaiṅ e? Yakô mi. ³Môlô ma avômalô takatu ba othak udum yaleṅmavi. Aêṅ ba bôk yahato kapya ek alalô miṅ naja malaiṅ ami. Yenaṅ auk ma thekthek nena alalô lôkthô lêk athak doṅtom lôk leṅṅmavi iyom. ⁴Yaleṅmalaiṅ lôk yaleṅ hik ya ma yahalaṅ ma bôk yahato kapya bôsêbôk lôk yamaleṅ thôk. Miṅ yahato kapya êṅ ek nêm môlô malaiṅ ami. Mi. Yahato ek injik thô nena yaleṅhaviṅ môlô bêṅ anôṅ.

Nodate kapôlômim ek ṅê idum kambom

⁵Malaiṅ takatu ba ôpatu hêv hadêṅ ya Pol ma hatôm hêv malaiṅ êṅ hadêṅ alalô lôkthô. Betha ya iyom mena alalô lôkthô la. ⁶Malaiṅ takatu ba bôk avômalô êvhaviṅ êv hadêṅ yani ma hatôm. ⁷Ma ôpatu ba kapô malaiṅ kambom ma nodate kapôlômim ek yani ma noja yani itup siṅ ek miṅ la injiki ami. ⁸Ba intu yahanayaṅ lôklokwaṅ nena môlô nopesaṅ abô ba lemimmavi esak yani. ⁹Bôk yahato hathak malaiṅ takatu ek injik môlô thô ek yaṅgê nena môlô ôtôm avômalô osopa abô mena mi e? ¹⁰Injo. Betha ôpêṅ hadum kambom ami la. Ba intu nodate kapôlômim ek ôpêṅ ek yandate yenaṅ aêṅ iyom. Yahamiṅ Kilisi ma, ma tem êṅjê nena lêk yahalate yakapôlôṅ ek yani ek yanêm môlô sa ¹¹mek alalô miṅ natak sawa bute êṅjêk ek Sadaṅ esau alalô ami. Alalô ayala anêṅ auk êṅ.

Aposel ma tabô lukmuk anêṅ ṅê ku

¹²Anyô Bêṅ da hadum ba yaha Tloas ek yanaṅ anêṅ Abô Mavi atu ba hathak Kilisi bêṅ. ¹³Ma doṅtom miṅ yahapôm Titi ami denaṅ ba yakapôlôṅ malaiṅ ba yahanayaṅ yaṅsiṅ ma yaha plovins Masedonia.

¹⁴Aêṅ ba nanêm leṅṅmavi êndêṅ Wapômbêṅ. Yani lovak ba halom alalô takatu ba Yisu Kilisi anêṅ avômalô ba aloyeṅ lôk leṅṅmavi. Wapômbêṅ hadum ku hamô alalô kapôlôṅṅṅ ba intu avômalô tem neja anêṅ auk êtôm nômla ôv mavi embeṅ luvuluvu. ¹⁵Alalô ma Kilisi anêṅ

^j 1:23-24 ⁱPi 5:3 ^k 2:1 ^lKo 4:21 ¹ 2:4 ^m Ap 20:31 ⁿ 2:11 ^o Luk 22:31 ^p 2:12 ^q Ap 14:27; ^r 1Ko 16:9 ^s 2:13 ^t Ap 20:1

da atu ba ôv mavi ba êv hadêŋ Wapômbêŋ ba avômalô lôkthô ilijū ôv êŋ. Avômalô takatu ba ewa bulubij lōk takatu ba i loŋ nimbuliŋ i. ¹⁶P Avômalô vi ilijū alalô hatôm nôŋ ôvpalê takatu ba hadum ek ema ba havôv thêlô i ek nema. Ma vi ilijū alalô hatôm nôŋ ôv lôkmala takatu ba havôv i ek nêŋ lôkmala. Aêŋ ba anyôla miŋ lôkmaŋgiŋ anôŋ ek indum Wapômbêŋ anêŋ ku ami. ¹⁷Avômalô doho iluviŋ Wapômbêŋ anêŋ abô ek neja valuselej. Yêlô ma Kilisi anêŋ avômalô takatu ba Wapômbêŋ hêv ba amiŋ thohavloma. Aêŋ ba anaŋ abô te ma avanôŋ iyom.

3 ¹Môlô osoŋ nena yêlô aêv i liŋ e? Mi. Yêlô miŋ anaŋ hadêŋ môlô nena noto kapyā lōk abô mavi ek avômalô vi neja yêlô thô ami. Mi. Avômalô vi idum aêŋ. Ma yêlô ma mi. ²Môlôda intu yêlôaniŋ kapyā atu eto hêk yêlô kapôlôŋiŋ. Ba avômalô lôkthô esam ba eyala. ³Môlô uik thô nena môlô ma kapyā halêŋ anêŋ Yisu. Ba yêlôaniŋ ku anêŋ anôŋ ma miŋ eto hathak kêlêpê ami ma hathak Wapômbêŋ lôkmala anêŋ Lovak Matheŋ. Miŋ eto hathak valu petap ami ma halôk anyô kapôlôŋiŋ.

⁴Yêlô ma Kilisi anêŋ avômalô takatu ba amiŋ Wapômbêŋ ma. Aêŋ ba intu alalô ayala avanôŋ biŋ nena abô takêŋ ma avanôŋ iyom. ⁵Yêlô da ma lôkmaŋgiŋ ba hatôm nanaŋ, “Yêlô hatôm.” e? Mi. Wapômbêŋ da hadum ba ku takatu ba yêlô adum ma habitak mavi. ⁶Tabô bô takatu ba eto hathak hik avômalô vônô. Ma doŋtom Lovak Matheŋ hêv lôkmala. Wapômbêŋ hadum yêlô abitak lôklokwaŋ ek nandum tabô lukmuk anêŋ ku atu ba miŋ eto ami. Mi. Lovak Matheŋ da hayabiŋ.

Tabô lukmuk anêŋ lôkmaŋgiŋ

⁷Tabô bô ma edabêŋ valu ba eto hathak. Ma deda bêŋ habi hayô hêk Mose ba habi avômalô Israeŋ maleŋiŋ loŋ ba miŋ hatôm nêgê Mose thohavloma ami. Vêŋ ma deda hale hi yaôna ma doŋtom thêlô miŋ hatôm nêgê ami denaŋ. Odaŋô! Tabô halêŋ lōk deda bêŋ ma doŋtom anêŋ ku ma havôv ŋama halêŋ haviŋ. ⁸Ma Lovak Matheŋ anêŋ ku hamôŋ lōk anêŋ deda ma lôkmaŋgiŋ anôŋ ek tabô bô anêŋ. ⁹Odaŋô! Tabô bô anêŋ ku ma halêŋ lōk deda. Ma doŋtom avômalô miŋ esopa ami ba intu Wapômbêŋ hanaŋ, “Môlô noma.” Ma tabô lukmuk anêŋ ku ma hapesaŋ loŋôndê ek indum avômalô nimbitak thêthôŋ. Ba intu anêŋ deda ma mabuŋ anôŋ hamôŋ ek tabô bô anêŋ. ¹⁰Deda haveŋ yam hamôŋ ek yaŋ bô ba deda bô lêk hi ba mi. ¹¹Ma yaŋ halêŋ lōk deda ma doŋtom lêk hale hi mabô. Ma yaŋ ma tem ida imbi deda wak nômbêŋ intu. Ba intu anêŋ deda ma lôkmaŋgiŋ anôŋ ek yaŋ.

^p 2:16 Luk 2:34; 2Ko 3:5-6 ^q 3:1 Ap 18:27; 2Ko 5:12 ^r 3:2 1Ko 9:2 ^s 3:3 Kis 24:12; Jer 31:33; Ese 36:26-27 ^t 3:6 Jer 31:31; Jon 6:63; 1Ko 11:25 ^u 3:7 Kis 34:29
^v 3:9 Lo 27:26; Lom 1:17

12 Aên ba yêlô aêv maleŋiŋ hadêŋ tabô lukmuk. Ba intu miŋ akô ami ma anaŋ Wapômbêŋ anêŋ abô bêŋ. 13^wYêlô miŋ avuliv maleŋiŋ siŋ hatôm Mose ami. Deda thohavloma hale hi yaôna ma doŋtom yani havuliv ma siŋ ba miŋ hatôm avômalô Israeŋ nêgê ami. 14Thêlô esam balabuŋ tabô takêŋ ma doŋtom iniŋ auk thektheke hatôm ivuliv i siŋ ba intu miŋ eyala abô takêŋ ami aleba lêk êntêk. Anyôla miŋ hatôm nêv sôp êŋ vê ênjêk anêŋ auk ek eyala abô takêŋ ami. Mi. Kilisi iyom. 15Avanôŋ! Lêk êntêk nê bêŋbêŋ esam Mose anêŋ balabuŋ ma doŋtom sôp êŋ havuliv kapôlôŋiŋ siŋ denaŋ. 16^xMa anyôla hale i liliŋ ba hasopa Anyô Bêŋ êŋ ma hatôm hêv sôp êŋ vê. 17^yAnyô Bêŋ ma hatôm Lovak Matheŋ. Ma loŋ atu ba Lovak Matheŋ haveŋ, êŋ ma hatôm hapole alalôaniŋ yak vê. 18Alalô maleŋiŋ ma miŋ avuliv siŋ ami ba lêk ayê Anyô Bêŋ anêŋ deda lôkmaŋgiŋ hatôm alalô ayê thonaniŋ lo maleŋiŋ halôk liyali. Yanida intu Lovak Matheŋ êŋ ba hêv deda lôkmaŋgiŋ anôŋ halêm ba halêm aleba abitak yaŋda hatôm yanida. Alalô ma hatôm liyali ba ik deda êŋ thô ek avômalô vi nêgê.

Aposel ma êtôm uŋ anôŋ

4 1Ma Wapômbêŋ lahiki hathak yêlô ba hêv ku êntêk hadêŋ yêlô. Ba intu yêlô namiŋ lôklokwaŋ ma miŋ natak ami. 2^zYêlô avôliŋ dômiŋ ek nôv mama takatu ba hêk loŋ kapô ba miŋ avuŋ abô ba asau avômalô lôk aluviŋ Wapômbêŋ anêŋ abô ami. Wapômbêŋ hayê yêlô. Aên ba yêlô ik abô avanôŋ thô ma avômalô ititiŋ yêlôaniŋ ku ba eyala nena yêlô adum thêthôŋ. 3-4^aMa doŋtom anyô bêŋ bôlôŋ êntêk Sadaŋ bôk havuliv avômalô maleŋiŋ siŋ ba miŋ êvhaviŋ ami. Ba intu yêlôaniŋ Abô Mavi hêk loŋ kapô ma avômalô takêŋ lêk idum ek nema ba miŋ hatôm nêgê Abô Mavi anêŋ deda atu ba enaŋ hathak anyô lôkmaŋgiŋ Yisu Kilisi ami. Yanida ma Wapômbêŋ. 5Yêlô anaŋ bêŋ nena Yisu Kilisi ma Anyô Bêŋ. Ma yêlôda atôm môlônim nê ku ek nandum Yisu anêŋ ku. Ma yêlô miŋ aêv yêlôda liŋ ami. 6^bWapômbêŋ bôk hanaŋ, “Deda tem imbi êyô ênjêk momaŋiniŋ ba imbitak deda”. *Môŋ Anôŋ 1:3*
Ba Wapômbêŋ êŋ iyom intu habi deda êŋ halôk alalô kapôlôŋiŋ ek nagê Kilisi thohavloma. Êŋ ma hatôm alalô ayê Wapômbêŋ lôkmaŋgiŋ aên iyom.

7^cMa deda lôk Abô Mavi êŋ ma hatôm payeŋ atu ba halôk uŋ anôŋ kapô ek injik thô nena anêŋ lôklokwaŋ lôkmaŋgiŋ ma Wapômbêŋ anêŋ ma miŋ halêm anêŋ alalô ami. 8^dVovaŋ lomaloma hapôm yêlô ma doŋtom miŋ hakapiŋ yêlô loŋ ami. Hadum ek injik yêlô sesoŋ aleba

^w 3:13 Kis 34:33 ^x 3:16 Kis 34:34 ^y 3:17 Jon 8:36; Lom 8:2 ^z 4:2 2Ko 2:17; 1Te 2:5

^a 4:3-4 Ep 2:2; Kol 1:15; Hib 1:3 ^b 4:6 Ais 9:2; 2Ko 3:18 ^c 4:7 2Ko 5:1 ^d 4:8 2Ko 1:8; 7:5

nanaj aisê. Ma doɽtom miɽ hadum yêlô popabuk ami. ⁹Maleɽ thêlêv hathak yêlô ma doɽtom ayala nena Anyô Bêɽ miɽ hatak yêlô ami. Êpêɽ yêlô ba ama yak ma doɽtom miɽ ama ami. ¹⁰⁻¹¹ ^eWak nômbêɽ intu yêlô takatu ba asopa Yisu ba amô lôkmala ma avômalô idum ek nijik yêlô vônô êɽ ma hatôm ik Yisu anêɽ lôkmala atu ba hamô yêlôaniɽ kupik pik thô. Aêɽ ba Yisu anêɽ ɽama lêk hamô yêlô leɽviɽkupik kapô ek injik Yisu anêɽ ɽama lôk lôkmala thô. Luvi êntêk lêk hamô. ¹² Aêɽ ba ɽama hadum ku hamô yêlô ma doɽtom lôkmala hadum ku hamô môlô.

¹³ Bôk eto hêk Wapômbêɽ anêɽ kapya nena,

“Yahêvhaviɽ ba intu yahanaj.”

Kapya Yeɽ 116:10

Ma yêlô aêvhaviɽ aêɽ iyom. Ba intu yêlô anaj Anyô Bêɽ anêɽ abô mavi. ¹⁴ ^fMa yêlô ayala nena ôpatu ba hik Anyô Bêɽ Yisu liɽ hêk ɽama ma tem indum aêɽ êndêɽ yêlô ba endom alalô lôkthô ba ana namô imbiɽ Yisu. Aêɽ ba intu yêlô anaj Wapômbêɽ anêɽ abô bêɽ. ¹⁵ Yahawa malaiɽ takêntêk ek nêɽ môlô sa ek Wapômbêɽ imbi anêɽ wapôm sam êndêɽ avômalô bêɽ anôɽ endeba leɽɽmavi indumbak ni ba ni ek nebam anêɽ athêɽ lôkmajɽ esak leɽ.

¹⁶ ^gAêɽ ba miɽ hadum yêlô apôlik ba atak ku takêɽ ami. Mi. Alalô leɽviɽkupik lêk hapalê ma doɽtom dahôlôɽiɽ halumbak ba habitak lukmuk hi ba hi. ¹⁷ ^hMa alalôaniɽ malaiɽ ma vumvum ba hamô vauna. Ma doɽtom tem injik anêɽ anôɽ lôkmajɽ atu ba êmô êtôm wak nômbêɽ intu sapêɽ ba êmô vuliɽ ek nômkama lôkthô. ¹⁸ ⁱMa nôɽ takatu ba hôyê ma tem nêɽ yak ba ni. Ma nôɽ takatu ba miɽ hôyê ami ma tem êmô êtôm wak nômbêɽ intu sapêɽ. Ba intu miɽ maleɽɽkilik hathak nôɽ takatu ba ayê iyom ami. Mi. Alalô athak atitiɽ nôɽ takatu ba miɽ hatôm nagê ami.

Leɽviɽkupik lukmuk

5 ¹ ^jAlalôaniɽ leɽviɽkupik ma hatôm unyak kudum. Ma ayala nena ibuliɽ unyak êɽ ma tem naja leɽviɽkupik yaɽ atu ba hatôm unyak anôɽ atu ba Wapômbêɽ hapesaj ba hamô malak leɽ ba tem êmô êtôm wak nômbêɽ intu sapêɽ. Unyak êɽ ma miɽ ɽê pik epesaj hathak bahêɽiɽ ami. ² ^kMa alalô alaj ba adum ek naɽgik leɽviɽkupik malak leɽ atu êtôm kwêv ba aêv lêlê ³ek imbi êyô alalô vôn ek miɽ nambêɽ kôlôlôɽ ami. ⁴ Alalô amô pik hatôm avômalô leɽ popam ba intu alaj lôk leɽɽmalaiɽ ek naja kupik malak leɽ ek lôkmala êtôkwêv kupik pik. ⁵ Wapômbêɽ hapesaj alalô ek nambitak aêɽ ma hatak anêɽ dahô halôk alalô kapôlôɽiɽ ek nayala nena anêɽ abô ma tem injik anôɽ.

^e 4:10-11 1Ko 15:31; Lom 8:36 ^f 4:14 1Ko 6:14 ^g 4:16 Ep 3:16 ^h 4:17 Lom 8:17-18

ⁱ 4:18 Kol 1:16 ^j 5:1 2Ko 4:7 ^k 5:2 Lom 8:23

6-7¹Aêvhaviḡ hayabiḡ alalô. Ma miḡ aêv alalôaniḡ auk ek nôḡ
 atu ba ayê hathak malerḡdaluk ami. Aêḡ ba alalô ayala avanôḡ nena
 alalô amô lôk kupik pik ba intu miḡ amô haviḡ Anyô Bêḡ ami.
 8^mAvanôḡ! Alalô ayala auk êḡ ba apôviḡ ek natak kupik êntêk ba
 ana namô imbiḡ Anyô Bêḡ. 9-10ⁿMa alalô lôkthô tem namiḡ Kilisi ma
 ek nandum abô esak malêla takatu ba adum mavi mena kambom ek
 alalô tomtom naja alalôaniḡ vuli. Ba intu amô pik mena amô haviḡ
 Anyô Bêḡ ma nanêm i videdauḡ ek nandum yani lamavi.

Avômalô kapôlôḡniḡ esak doḡtom imbiḡ Wapômbêḡ

11 Yêlô ayala nena amô Anyô Bêḡ vibiḡ ba tem nandum abô. Aêḡ ba yêlô
 alôk avômalô leḡniḡ ek nesopa yani. Wapômbêḡ hayala yêlôaniḡ kapôlôḡniḡ.
 Ma yahêvhaviḡ nena môlô kapôlômim hayala yêlô aêḡ iyom. 12 Yêlô
 adum ek môlô nobam am esak yêlôaniḡ ku lôk nonaḡ bêḡ êndêḡ avômalô
 takatu ba êv thêlôda liḡ hathak nômkama viyaiḡ ma leḡniḡpaliḡ nômkama
 kapôlôḡniḡ. Ma miḡ yêlô aêv yêlôda liḡ ami. 13 Ma avômalô doho enaḡ nena
 yêlô adum molo. Yôv lôk. Hêk Wapômbêḡ da. Ma vi enaḡ nena yêlô awa
 auk mavi. Yôv lôk. Êḡ ma hêv môlô sa. 14 Alalô ayala nena anyô te iyom
 intu bôk hama ek hêv avômalô lôkthô sa ba intu lôkthô bôk ema yôv. Aêḡ
 ba Kilisi anêḡ lahaviḡ hayabiḡ alalô. 15^oAvanôḡ! Yani hama ek avômalô
 lôkthô. Ba alalô ḡê lôkmala takatu ba asopa yani nasôḡ alalôda paliḡ ma
 leḡniḡmibi ôpatu ba bôk hama ba haviyô hathak loḡbô ek hêv alalô sa.

16 Aêḡ ba miḡ alalô nabalonaḡ avômalô esak auk pik ami. Sêbôk ma adum
 aêḡ hathak Kilisi. Ma doḡtom lêk ayala yani thêthôḡ. 17^pAêḡ ba anyôla
 haveḡ haviḡ Kilisi êḡ ma ku lukmuk lêk hayô ma nômkama bô lôkthô
 lêk hale ba hi ma nômkama lukmuk lêk habitak hayô ba halêm. 18^qMa
 Wapômbêḡ hadum nôḡ takêḡ lôkthô. Yani hêv Kilisi ek embak tabô.
 Ma hêv ku hadêḡ yêlô ek nanêm avômalô sa ek neyala ku êḡ. 19^rKu êḡ
 ma aêntêk. Wapômbêḡ hêv Kilisi hatôm tabô ek yani lapaliḡ alalôaniḡ
 kambom ek alalô namô labali mavi imbiḡ yani. Ma hêv ku ek nanaḡ
 abô êḡ êndêḡ avômalô. 20 Yêlô ma Kilisi anêḡ ḡê ku. Ba intu alaḡ ba awa
 Wapômbêḡ abôlêk lôk alôk môlô lemim hathak Kilisi anêḡ athêḡ nena
 môlô nôlêm noja Wapômbêḡ anêḡ tabô. 21^sKilisi ma kambom mi. Ma
 doḡtom Wapômbêḡ hêv alalô sa ba hêv alalôaniḡ kambom hayô hamô
 yani hatôm vuli ek nambitak thêthôḡ êḡjêk Wapômbêḡ ma esak Kilisi
 anêḡ ku êḡ.

6 1-2 Yêlô lôk Wapômbêḡ adum ku haviḡ i. Yani hanaḡ,
 “Bôk yahatak wak te yôv ek yanêm môlô sa.

¹ 5:6-7 Hib 11:13-16 ^m 5:8 Plp 1:23 ⁿ 5:9-10 Kol 1:10; 1Te 4:1; Sav 12:14

^o 5:15 Lom 14:7-8 ^p 5:17 Lom 8:1; Gal 6:15 ^q 5:18 Lom 5:10 ^r 5:19 Lom 3:23-25

^s 5:21 Hib 4:15

Ba môlô olaŋ ma yahalaŋô
ba yahêv môlô bulubiŋ yôv.”

Aisaia 49:8

Môlô bôk owa Wapômbêŋ anêŋ wapôm yôv. Ba intu yêlô asoŋ môlô lokwaŋ, “Lêk êntêk hêv môlô sa. Lêk êntêk hêv môlô bulubiŋ.”
Ba intu miŋ nundum ku êŋ imbitak êtôm nôm oyaŋ ami.

Aposel ewa malaiŋ bêŋ hathak iniŋ ku

³Yêlô adô ek anyôla enaŋ abôma esak Wapômbêŋ anêŋ ku. Ba intu adum ku êŋ ek miŋ nambuliŋ avômalô iniŋ auk ami. ⁴⁻⁵“Yêlô ma Wapômbêŋ anêŋ ŋê ku. Ba intu yêlô awa iniŋ ku mavi takatu sa hadêŋ môlô. Yêlô awa vovaŋ lôk malaiŋ hathak ku êntêk ba hakakô yêlô kambom. Epetav yêlô lôk etak yêlô halôk koladôŋ ma êkôki hathak abô. Yêlô adum ku lôk vovanik bêŋ ba aêv lêlê lôk nôm mi ba ama kisi. Malaiŋ nômbêŋ êntêk hapôm yêlô ma doŋtom amiŋ lôklokwaŋ. ⁶“Lovak Matheŋ hamô haviŋ yêlô ba ayala Wapômbêŋ anêŋ auk ba kapôlôŋiŋ ida hêk mabuŋ ma yêlô ŋê maliŋyaô lôk yôhok ma wapôm. Ma yêlô leŋiŋhaviŋ avômalô ba miŋ asau thêlô ami. ⁷Yêlô anaŋ abô avanôŋ iyom haviŋ Wapômbêŋ anêŋ lôklokwaŋ lôk avaloŋ anêŋ thêthôŋ hatôm nômkama vovak hamô baheŋ luvi. ⁸Avômalô vi ebam yêlô ma vi etatale yêlô. Doho enaŋ abô mavi hathak yêlô ma doho enaŋ abôma. Yêlô ŋê abô anôŋ iyom ma doŋtom avômalô vi elam yêlô nena ŋê abôyaŋ. ⁹“Avômalô pik êthôŋ yêlô paliŋ ma doŋtom Wapômbêŋ hayala yêlô. Yêlô adum ek nama ma doŋtom nôŋgô, lêk amô lôkmala. Ik yêlô kambom ma doŋtom miŋ ama ami. ¹⁰Leŋiŋmalaiŋ ma doŋtom leŋiŋmavi wak nômbêŋ intu. Yêlô ma ŋê nômkama mi ma doŋtom adum ba avômalô bêŋ anôŋ ibitak ŋê lôk nômkama bêŋ. Yêlô nômkama mi ma doŋtom nômkama sapêŋ ma yêlôaniŋ.

¹¹O yenaŋ avômalô Kolin! Yêlô anaŋ abô lôkthô hi yaiŋ ek môlô ma yêlô kapôlôŋiŋ hik i ek môlô nôlêm. ¹²Yêlô miŋ avasiŋ kapôlôŋiŋ ek môlô ami. Mi. Môlô da. ¹³“Aêŋ ba yahanaŋ hadêŋ môlô hatôm lambô hanaŋ hathak nakaduŋ. Malêla takatu ba yêlô adum hathak môlô ma nundum aêŋ iyom lôk nodate kapôlômim ek yêlô.

Ŋê daluk lôk ŋê êvhaviŋ miŋ nesak doŋtom ami

^{14*}Môlô miŋ nômô imbiŋ ŋê daluk ami. Thêthôŋ lôk lokbaŋ hatôm doŋtom e? Deda lo momaŋiniŋ hatôm doŋtom e? ¹⁵Sadaŋ Belial lo Kilisi hatôm leŋiŋmavi imbiŋ i e? Mena ŋê êvhaviŋ lo ŋê daluk hatôm nesak doŋtom e? ¹⁶“Ma Wapômbêŋ anêŋ unyak matheŋ lôk ŋgôkba hatôm nêmo imbiŋ i e? Milôk. Alalô ma Wapômbêŋ lôkmala anêŋ unyak matheŋ hatôm anêŋ abô hanaŋ,

[†] 6:4-5 2Ko 11:23-27 [‡] 6:6 1Ti 4:12 [¶] 6:9 2Ko 4:10 [•] 6:13 1Ko 4:14 ^{*} 6:14 Ep 5:11
^{††} 6:16 1Ko 3:16

“Tem yamô lôk yamberj imbiņ i
 ma ya tem êtôm thêlônij Wapômbêj
 ma thêlô tem nimbitak yenaņ avômalô. *Wok Plis 26:12*
 17^zAêj ba notak avômalô takêj ma nômô daim.

Ma miņ nobaloņ lelaik takêj ami ek batu yanja môlô thô.

Aisaia 52:11; Esekiel 20:34,41

Ya Anyô Bêj yahanaj aêj.

18^aYa tem yambitak môlônim lemambô
 ma môlô tem numbitak êtôm yenaņ okna lo avena. *2 Samuel 7:8, 14*
 Ya Anyô Bêj Lôklokwaņ yahanaj aêj.”

7 ¹Aiyaņ thêlô, Wapômbêj bôk habutiņ abô haviņ alalô ba amô yani
 vibiņ. Ba intu natip ek nôm takatu ba hadum alalô leņvijkupik lôk
 dahôlônij habitak lelaik ek nayô uņlôv ba nambitak mabuņ lôk mathenj
 anôj.

Avômalô Kolin ele kapôlônij liliņ ba Pol lamavi

²Nodate kapôlômim ek yêlô. Yêlô miņ adum kambom lôk abuliņ
 anyôla lôk asau i ami. ³Miņ yahanaj abô êj ek yasaņ môlô ami. Mi.
 Bôk yahanaj nena môlô ma yenaņ avômalô môlô. Ba intu môlô ômô ma
 yahamô. Môlô oma ma yahama aêj iyom. ⁴Yahayala avanôj nena môlô
 avômalô mavi ba yahabam môlô. Alalôaniņ malaiņ lomaloma hamô ma
 doņtom yaleņmavi hamô yakapôlôj siņ aleba yaleņ halôk biņ.

⁵Yêlô ayô Masedonia ma malaiņ lomaloma hapôm yêlô aleba hik
 yêlô sesoņ. Ibuliņ yêlô lôbôlôj lôk ik vovak hadêj yêlô ma yêlô leņijhiki
 hathak malaiņ lomaloma vi haviņ. ⁶Ma doņtom Wapômbêj atu ba hêv
 avômalô leņijmalaiņ thêvô, hêv Titi ba hayô. ⁷Yani hanaņ hadêj ya nena
 môlô lemhikam bêj anôj hathak malaiņ lomaloma ba môlô vovaņ ek
 alalô napesaņ malaiņ takêj imbiņ i. Titi halaņô môlônim abô êj ma hêv
 yani thêvô. Ba intu Wapômbêj hêv yani hayô ek ya ba hêv ya thêvô aêj
 iyom ba yaleņmavi anêj dôêj.

⁸Bôk yahato kapyba ba hêv malaiņ hadêj môlô. Ma doņtom yada
 ma malaiņ mi. Alikaknena. Yahêv malaiņ atu ba hamô vauna ma
 yaleņmalaiņ aêj iyom. ⁹Ma doņtom lêk yaleņmavi anôj. Ma yenaņ kapyba
 hêv malaiņ hadêj môlô ba intu hadum yaleņmavi e? Mi. Wapômbêj intu
 hadum ba hêv malaiņ takêj hadêj môlô ba intu ole kapôlômim liliņ.
 Aêj ba abô takatu ba yêlô anaņ miņ habuliņ môlô ami. Ba intu hadum
 yaleņmavi. ¹⁰^dWapômbêj hêv malaiņ hadêj avômalô ek nede kapôlônij
 liliņ ek neja bulubiņ. Êj ma miņ malaiņ bêj ami. Ma doņtom malaiņ
 pik hathak hadum anêj ku nena hik avômalô vônô. ¹¹Odaņô! Môlônim

^z 6:17 ALK 18:4 ^a 6:18 Jer 31:9 ^b 7:5 2Ko 2:13 ^c 7:8 2Ko 2:4 ^d 7:10 Mat 27:3-5;
 Hib 12:16-17

malaiŋ halêm anêŋ Wapômbêŋ ba hik môlô thô nena môlô vovaŋ ek notak auk kambom lôk udum ek uŋgwik môlôda thô nena môlô ma kambom mi. Môlô lemimmaniŋ lôk ôkô ma vovaŋ ek ôŋgô ya ek napesaŋ malaiŋ êŋ ek nanêm malaiŋ êndêŋ ôpatu ba hadum kambom êŋ. Avanôŋ! Môlô udum aêŋ ba intu hik thô nena môlô kambom mi. ¹²Aêŋ ba kapya atu ba bôk yahato ma miŋ yahato ek imbuliŋ ôpatu ba hamiŋ yenaŋ ku loŋ siŋ lôk nêŋ yada liŋ ami. Mi. Yahato ek môlô numiŋ Wapômbêŋ ma ek injik môlôda thô nena môlô lemimhaviŋ yêlô bêŋ anôŋ. ¹³Ma nôŋ takêŋ hadum ba havatho yêlô kapôlôŋiŋ loŋ.

Ba môlô ôêŋ Titi thêvô ba yani lamavi bêŋ anôŋ ba intu yêlô leŋiŋmavi bêŋ anôŋ aêŋ iyom. ¹⁴Yahabam môlô ba yahanaiŋ hadêŋ yani nena môlô ma avômalô mavi. Ba lêk udum mavi ba miŋ ôêŋ mama hadêŋ ya ami. Mi. Abô nômbêŋ atu ba yêlô anaŋ hadêŋ môlô, êŋ ma avanôŋ ba yêlôaniŋ abô mavi atu ba anaŋ hathak môlô hadêŋ Titi, ma abô êŋ hik anôŋ mavi aêŋ iyom. ¹⁵Môlô ôkô ba olowaliŋ ma owa yani thô lôk olaŋô anêŋ abô. Hayê aêŋ ba lahaviŋ môlô bêŋ anôŋ. ¹⁶Lêk yahayala avanôŋ nena môlô ma avômalô mavi ba intu yaleŋmavi anôŋ.

Numbitak avômalô wapôm

8 ¹Aiyaŋ thêlô, yêlô leŋiŋhaviŋ môlô noyala wapôm atu ba Wapômbêŋ hêŋ hadêŋ avômalô êvhaviŋ takatu ba êmô ploŋins Masedonia. ²Thêlô ewa malaiŋ bêŋ anôŋ ba êŋ i sêkêya. Ma doŋtom leŋiŋmavi bêŋ anôŋ ba hayô siŋ ba halelope ma iniŋ malaiŋ êŋ i sêkêya anêŋ anôŋ ma wapôm ba êŋ bêŋ anôŋ hatôm da. ³Yahanaŋ avanôŋ biŋ nena êŋ iniŋ nômkama aleba miŋ hatôm ami. Êŋ ma thêlô êŋ doho haviŋ. Thêlôda iniŋ auk ma miŋ anyôla hanaŋ hadêŋ i ami. ⁴Thêlô elaiŋ hadêŋ yêlô nena, “Yêlô vovaŋ ek nandum ku imbiŋ avômalô vi ek nanêm Wapômbêŋ anêŋ avômalô mathêŋ sa. Ba intu nandum mavi êndêŋ yêlô ba notak yêlô ek nandum ku êŋ.” ⁵Ma yêlô asoŋ kambom! Avômalô takêŋ iniŋ ku môŋ ma êŋ i hadêŋ Wapômbêŋ vêm ma esopa Wapômbêŋ anêŋ auk ba êŋ i hadêŋ yêlô haviŋ. ⁶Aêŋ ba yêlô apôviŋ Titi nena, “Nu Kolin ma undum anêm ku wapôm atu ba lêk habitak yôŋ endeba anêŋ daŋ am.” ⁷Môlô avômalô vuliŋ biŋ ba udum unim ku mavi ba hêŋ liŋsiŋ. Ôêvhaviŋ ba onaŋ abô batôŋ oyaŋ lôk oyala auk ma ôpôviŋ ek nandum ku lôk lemimhaviŋ yêlô. Aêŋ ba intu nônêm lêlê esak ku wapôm atu ba hêŋ liŋsiŋ aêŋ iyom.

⁸Ya miŋ hatôm anyô bêŋ te ek yanaŋ nena, “Undum aêŋ” ami. Mi. Ma doŋtom yahayê avômalô takatu ba êŋ i sêkêya leŋiŋhiki ek nêŋêm avômalô vi sa. Ba intu yaleŋhaviŋ yaŋgê nena môlônim lemimhaviŋ êŋ ma avanôŋ hatôm thêlô iniŋ mena mi e? ⁹Ma môlô oyala Anyô Bêŋ Yisu

° 8:1 Lom 15:26; 2Ko 9:1-2 † 8:7 1Ko 16:1-2 § 8:9 Mat 8:20; Plp 2:6-7

Kilisi anêṅ wapôm. Yani lôkmaṅgiṅ. Ma doṅtom yani habitak hatôm anyô hêv i sêkêya ek nêṅ môle sa ek batu numbitak lôkmaṅgiṅ.

¹⁰Môle ma avômalô mavi ba yenaṅ auk ma aêntêk. Sondabêṅ yaṅ wakbôk ma môle ôṃôṅ ek ôêv unim da. Ma miṅ ôêv oyaṅ ami. Mi. Kapôlômim hik am ba ôêv. ¹¹Aêṅ ba valuseleṅ vithê la takatu ba ôpôm ma nônêṅ vi ek nundum ku esak ek môlônim kapôlômim lôk unim ku imbitak doṅtom iyom. ¹²^hNônêṅ lôk kapôlômim, êṅ ma mavi. Ba miṅ lemimbi nena nônêṅ nômkama sapêṅ êtôm da êndêṅ Wapômbêṅ ami. Nônêṅ êtôm vithêla takatu ba ôpôm ma tem indum Wapômbêṅ lamavi. ¹³Yêlôaniṅ auk nena miṅ nôdêlêk am ba nônêṅ nômkama lôkthô ek nêṅ avômalô vi sa ma môle mi ami. Mi. Nômbi sam esopa avômalô iniṅ bôk lo loṅ êṃô. ¹⁴Ma lêk môlônim bêṅ anôṅ hamô ba intu nônêṅ thêlô sa. Yakô embeṅ yam ma tem iniṅ bêṅ anôṅ ma tem nêṅ môle sa aêṅ iyom. Êṅ ma lôkthô tem êtôm doṅtom. ¹⁵Hatôm bôk eto nena,

“Opalê atu ba hawa bêṅ anôṅ ma tem miṅ êpôm bêṅ anôṅ ami,
ma opalê atu ba hawa auviṅna ma tem miṅ nêṅ yak ami.”

Etak Ijip 16:18

Pol hêv Titi lôk anyô doho ba i Kolin

¹⁶⁻¹⁷Yêlô anaṅ hik Titi liṅ ek êsôk ek môle ba yani lamavi ba halôk ek êsôk. Ma miṅ yêlô alôk yani la ek êsôk ami. Mi. Yanida lahaṅ ba hapôviṅ ek êsôk. Wapômbêṅ hêv yenaṅ auk hadêṅ Titi ba lahiki hathak môle. Aêṅ ba yahêv yaleṅmavi hadêṅ Wapômbêṅ. ¹⁸Tem yêlô nanêṅ anyô yaṅ imbiṅ yani. Ôpêṅ ma avômalô êvhaviṅ êyê nena anyô hadum Wapômbêṅ anêṅ ku mavi ba ebam yani. ¹⁹Ba intu avômalô êvhaviṅ elam ôpêṅ ek ni imbiṅ yêlô ek nêṅ da wapôm atu ek Wapômbêṅ enja athêṅ lôkmaṅgiṅ lôk injik thô nena yêlô leṅiṅhaviṅ nanêṅ thêlô sa. ²⁰Yêlô akô ek avômalô netatale yêlô esak da wapôm atu ba yêlô ayabiṅ. Ba intu yêlô apesaṅ ku êṅ mavi ²¹ek Anyô Bêṅ lôk avômalô sapêṅ nêṅ nena yêlô adum ku êṅ thêthôṅ.

²²Ba intu yêlô êv anyô te haviṅ ba hathôk. Yani hik i thô nena lamavi ek nêṅ ku lomaloma sa lôbôlôṅ. Bôk hayê nena môle ma avômalô mavi ba intu hapôviṅ ek êsôk. ²³Titi ma yenaṅ anyô môle atu ba hadum ku haviṅ ya hamô môle malêvôṅ. Ma aiyaṅ takêṅ ma avômalô êvhaviṅ iniṅ ṅê ku takatu ba êv athêṅ lôkmaṅgiṅ hadêṅ Kilisi. ²⁴ⁱAêṅ ba uṅgwik am thô êndêṅ ṅê êntêk nena môle ma avômalô lemimhaviṅ avômalô vi. Ba intu yêlô abam môle. Ma tem avômalô êvhaviṅ lodôṅlodôṅ lôkthô nêṅ nena yêlôaniṅ abô ma avanôṅ.

^h 8:12 Mak 12:43-44 ⁱ 8:24 2Ko 7:13-14

Kolin êv da ek nêw Wapômbên anên avômalô sa

9 ^{1j}Môlô bôk ovaloŋ ku da takatu ba ôêv ek nêw Wapômbên anên avômalô matheŋ sa. Ma doŋtom yalenhaviŋ yanaŋ abô doho imbiŋ. ²Yahayala nena môlô lemimhaviŋ nônêw i sa. Ba yahabam môlô hadên avômalô Masedonia nena sondabên yaŋ wakbôk atu ma môlô avômalô Akaia kapôlômim hakak am ek nônêw da. Ba intu avômalô Masedonia doho elanô ba elom everŋ ek nindum aên. ³Aên ba yahêv aiyaŋ doho ba êthôk êtôm atu ba yêlô abam môlô ek miŋ imbitak êtôm abôyaŋ ami ma êtôm ku ek môlô nopesaŋ am êtôm atu ba yahananŋ. ⁴Sêbôk ma yahabam môlô ba yakô nê Masedonia doho nêlêw imbiŋ yêlô ba nêgê nena miŋ ôpôpêk am ami êŋ ma tem ya mama ma môlô ma tem noja mama bên anônŋ lôk. ⁵Aên ba yahananŋ hik aiyaŋ takatu liŋ ek nêw nêsôk nêgê môlô ek nêpôpêk da takatu ba bôk môlô ubutiŋ abô ek nônêw ek batu da êŋ imbitak êtôm da wapôm ma miŋ da palonŋ ami.

⁶^kLemimbi nôw êntêk. Opalê atu ba havatho yaŋvêk auviŋna ma tem enja dokte. Ma opalê atu ba havatho bên anônŋ ma tem enja limamôk. ⁷Wapômbên lamavi hathak ôpatu ba hêv i lôk lavidonŋ. Ba intu avômalô tomtom nêw malêla êtôm iniŋ leŋiŋhaviŋ. Ma miŋ nêpôlik ami. Ma anyô yaŋ miŋ êndôk anyô yaŋ la ek nêw ami. ⁸Wapômbên anên wapôm tem indum ba anêw nômkama tem imbitak bên anônŋ êtôm wak nômbên intu ek anêw ku lomaloma indilup mavi. ⁹Hatôm bôk eto nena,

“Yani hathak hapaliv anên wapôm hadên nê nômkama mi takatu ba êmô lôbôlôbô,

ma anên thêthônŋ hêk wak nômbên intu sapên.” *Kapya Yeu 112:9*

¹⁰ⁱWapômbên hêv yaŋvêk ek nembatho ma polom ek nejaŋ. Ma tem nêw yaŋvêk bên anônŋ ek indum môlô numbitak thêthônŋ êtôm yaŋvêk atu ba hêv liŋsiŋ. ¹¹^mYani tem indum ba môlô numbitak lôkmanŋiŋ ek nundum wapôm lôbôlônŋ ek yêlô nanêw da êntêk êndên avômalô ma tem nêw iniŋ leŋiŋmavi êndên Wapômbên.

¹²Ku takatu ba môlô udum ma miŋ ôêv Wapômbên anên avômalô matheŋ iyom sa ami. Mi. Thêlô enaŋ iniŋ leŋiŋmavi bên hadên Wapômbên aleba leŋiŋmavi takên hayô siŋ ba halelope. ¹³Ma da êŋ hik môlônim wapôm thô ek avômalô nêgê nena ôêvhaviŋ Kilisi ba osopa anên Abô Mavi ba udum wapôm hadên thêlô lôk avômalô vi haviŋ. Êŋ ma tem nêwbô Wapômbên. ¹⁴Ma thêlô tem nêgê Wapômbên anên wapôm takatu ba hêv hadên môlô ba hayô siŋ ba halelope ma tem leŋiŋjiki ba neteŋ mek ek môlô. ¹⁵Nanêw leŋiŋmavi êndên Wapômbên esak anên wapôm takatu ba hêv hadên alalô aleba hik alalôaniŋ auk vônô.

^j 9:1 2Ko 8:1-7 ^k 9:6 Snd 11:24-25 ^l 9:10 Ais 55:10 ^m 9:11 2Ko 1:11; 4:15

Pol hêv yanida kisi

10 ¹Ya Pol yahasopa Kilisi ôpatu ba hatauviņ i ba hamô malinŷaô. Ma yaleņ hik ya ek môlô ba yahanaj nena avômalô enaj nena yahamô haviņ môlô ma ya anyô kupik. Ma doņtom enaj nena yahamô daim ma yahakôk haveņ ek yambitak anyô bêņ. ²Ma doho enaj nena yêlô asopa auk pik. Yakô tem yasôk êtôm anyô bêņ ba yasaņ i la. Ba intu yahanaj hik môlô liņ lôklokwaņ ek nopesaņ abô êņ vêmam ka yasôk nena mi ma tem yasôk êtôm anyô bêņ. ³Yêlô amô pik ma doņtom miņ ik vovak hatôm avômalô ethak idum ami. ⁴Ma yêlô awa Wapômbêņ anêņ lôklokwaņ ek abuliņ nômkama pik takatu ba lôklokwaņ ba nômkama vovak takatu ba yêlô ik vovak hathak ma miņ nômkama pik êntêk ami. ⁵Abô ebam i lôk êkôki takatu ba hamiņ Wapômbêņ anêņ auk loņ siņ intu yêlô avak pesa. Ma yêlô ato auk lokbaņ takêņ ek imbitak thêthônġ êņjêk Wapômbêņ ma. ⁶Ba intu node kapôlômim liliņ yapiņ ek yêlô athôk ma nanêm vovaņ êndêņ ġê takatu ba leņôndônġ kôtônġ iyom. Ma miņ ole kapôlômim liliņ ami ma ku êņ tem mi.

⁷Môlô othak ôyê nômkama hêk viyaiņ iyom. Ma ôpatu ba habam yani nena Kilisi anêņ, nodanġô! Yêlô ma Kilisi anêņ haviņ. ⁸Yahabam yada bêņ anônġ nena Anyô Bêņ hêv athêņ bêņ hadêņ yêlô ek nambatho môlô loņ lôklokwaņ ma miņ nambuliņ môlô ami. Ba intu miņ ya mama ami. ⁹⁻¹⁰Avômalô enaj nena yahato kapyâ hatôm anyô bêņ lôk yamaleņ thêlêv ba yahathaņ avômalô. Lôk enaj nena yahalêm ma thêlô êyê ya hatôm anyô kupik lôk yenaņ abô ma voloņna. Nodanġô! Môlô miņ nosoņ nena yahato kapyâ yaņ atu ek indum môlô nôkô ami. Mi. ¹¹Môlô opalêla takatu ba osoņ nena ya anyô kupik, ma nodek lemôndônġ ba nodanġô! Malêla takatu ba môlô osam hêk yêlôaniņ kapyâ, nôm takêņ iyom intu tem yêlô nasopa.

¹²Hatôm yambam yada êtôm ġê mavi takatu ba ebam thêlôda? Yanaņ nena ya anyô lôkauk hatôm thêlô e? Alikaknena! Ya mi. ġê molo ethak idum aêņ! Thêlô ethak êyê iniņ ku ba ebam nena thêlônġiņ ku lêk habitak mavi. ¹³Yêlô abam yêlôaniņ athêņ hathak ku takatu ba Wapômbêņ hêv hadêņ yêlô iyom. Ba môlô ma ômô ku êņ kapô. Ma vi atu ba miņ hêv ami ma miņ abam yêlôda ba anaņ abô mayaliv ami. ¹⁴Ma avômalô doho enaj nena yêlô abam i hathak ku takatu ba miņ yêlôaniņ ami. Mi. Yêlô ma ġê môņ anônġ ek ayô ek môlô haviņ Kilisi anêņ Abô Mavi. ¹⁵Ba intu yêlô miņ abam yêlôaniņ athêņ hathak ku takatu ba anyô vi idum ami. Yakô môlônim ôêvhaviņ tem indumbak ma yêlôaniņ ku tem ni embeņ môlônim loņ sapêņ ¹⁶ek yêlô nanaņ Wapômbêņ anêņ Abô Mavi embeņ luvuluvu. Aêņ ba tem yêlô nabam yêlôaniņ athêņ esak ku kapô takatu ba anyô yaņ

ⁿ 10:1 1Ko 2:3 ^o 10:2 1Ko 4:21 ^p 10:4 Ep 6:13-17 ^q 10:8 2Ko 13:10 ^r 10:13 Lom 12:3

hadum ami. 17-18^s Ôpatu ba Anyô Bêj habam yani intu tem Anyô Bêj imbi binôj esak. Ma ôpatu ba habam yanida intu tem athêj mi. Hatôm bôk eto nena,

“Opalêla takatu ba êbôi ma nêmbôi esak Anyô Bêj iyom.”

Jelemaia 9:24

Pol miñ kêdôñwaga abôyañ ami

11 ¹Yahanañ abô molo ma doñtom nômo malinyaô vêmam. ²Yalenjanñ hathak môlô hatôm atu ba Wapômbênñ ladañ hathak alalô. Yahapesañ abô ek noja anyô doñtom iyom intu Kilisi ba yahadum ek môlô kapôlômim ênjêk mabuñ êtôm avi muk atu ba lêk êlôk la yôv ma doñtom miñ elom ami denañ. ³“Ma yakô avômalô doho nimbuling môlônim auk endeba nôndô abô takatu ba ovak haviñ Kilisi hatôm sêbôk atu ba umya havuñ abô ba hasau Ewa. ⁴”Jê takênj êlêm enañ ba môlô osopa Yisu yanja ma miñ Yisu atu ba yêlô bôk anañ hathak ami. Ma owa dahô yanja ma miñ yañ atu ba sêbôk ba môlô owa ami. Ma osopa abô yanja ma miñ abô mavi sêbôk ba môlô osopa ami. Aisê ka owa jê êñ thô? ⁵”Môlô osoñ nena kêdôñwaga takatu ba olam nena “apospel lôkmanjij” êmô vuliñ ek ya e? Mi. Miñ yahamô thêlô vibijñ ami. ⁶”Ya anyô yaveñbôlêk malaiñ ba yahanañ abô thôthô. Ma doñtom yenañ auk hamô ba bôk yahik lôkthô thô hadênj môlô ba oyala yôv.

⁷Yahanañ Wapômbênñ anênj Abô Mavi hadênj môlô ma doñtom yahadô vuli ek yatauvijñ ya ma yanêm môlô liñ. Êñ ma kambom e? ⁸”Nodanjô! Ya ma hatôm anyô vani ba yahawa jê êvhaviñ vi iniñ valuselenj ek batu yandum ku yanêm môlô sa esak. ⁹”Yahamô haviñ môlô ba yahêv yak hathak nômkama ma doñtom miñ yahêv malaiñ hadênj môlô ami. Aiyañ doho êlêm anênj Masedonia ba êv ya sa. Wak takênj ma yahadô yanêm malaiñ lomaloma êndênj môlô ba tem miñ yatak auk êñ ami. ¹⁰Kilisi anênj abô ma avanôñ. Ma yenañ abô aênj iyom ba intu yahabam ya hathak nôm takênj. Môlô avômalô plovins Akaia miñ hatôm numijñ ya loñ sijñ ami. ¹¹Miñ yalenjhaviñ môlô ami ba intu yahadum aênj e? Wapômbênñ intu hayala.

¹²⁻¹⁵Sadañ hêv i liliñ hatôm ajela lôk deda. Ma anênj jê ku ele i liliñ hatôm jê thêthôñ aênj iyom ba ibitak aposel oyañ ma esau môlô nena thêlô ma Kilisi anênj aposel. Êñ ma Sadañ da anênj kobom ba hathak hadum aênj ba intu miñ nosoñ kakapuk ami. Aênj ba tem yandum êtôm aêsêbôk ba yahadum ek miñ yanja vuli esak Wapômbênñ anênj abô takatu ba yahanañ ami ek yadabênj jê takênj iniñ auk kisi. Thêlô idum ek nenañ

^s 10:17-18 1Ko 1:31; 4:4 ^t 11:2 Ep 5:26-27 ^u 11:3 Stt 3:4,13 ^v 11:4 Gal 1:8-9

^w 11:5 1Ko 15:10; 2Ko 12:11 ^x 11:6 1Ko 2:1,13 ^y 11:7 1Ko 9:18 ^z 11:8 Plp 4:15,18

^a 11:9 2Ko 12:13; Plp 4:15,18

nena, “Yêlô ma aposel hatôm Pol” ba intu idum ek yanaŋ injik môlô liŋ esak vuli. Êŋ ma tem thêlô nênem iniŋ athêŋ liŋ esak iniŋ ku. Ijê takêŋ iniŋ lôkmala anêŋ daŋ tem êtôm iniŋ ku kambom takatu ba idum.

Pol hadum ku aposel ba hawa malaiŋ lomaloma

¹⁶Bôk yahananŋ yôv nena miŋ lemimimbi nena ya ma anyô molo te ami. Ma doŋtom tem yanaŋ abô molo ba yambam ya êtôm kêdônŋwaga abôyanŋ takêŋ ba intu nodanŋ bônônŋ êtôm atu ba othak udum hadêŋ nê molo vi. ¹⁷Yahasopa auk molo ba yahabam ya ma miŋ yahasopa Anyô Bêŋ anêŋ abô ami. ¹⁸Ma kêdônŋwaga abôyanŋ ethak ebam i hatôm avômalô pik ethak idum. Aêŋ ba intu tem yambam ya. ¹⁹Môlô othak ômô labalina haviŋ nê auk molo. Êŋ ma môlô nê lôkauk e? ²⁰Odanŋ! Ijê êŋ êyê môlô nena ôvathek lôk ibuliŋ môlô ma êv vovaŋ lôk êv thêlôda liŋ ma epetav môlô malemim daŋ. Ma doŋtom môlô miŋ ôpôlik ami! ²¹^bBetha ya anyô vau lôk miŋ yahadum hatôm thêlô ami ba intu ôpôlik hathak ya? Ai! Lêk ya mama.

Ijê takêŋ miŋ êkô ami ma êv iniŋ athêŋ liŋ ba intu tem yandum êtôm anyô auk molo ek yambam yada aêŋ iyom. ²²⁻²³“Thêlô ma Hiblu e? Mena Israel e? Mena Ablaham anêŋ limi e? Ma thêlô ma Kilisi anêŋ nê ku e? Ma ya? Ya ma bêŋ anônŋ lôk ek thêlô. Aêŋ ba ya hatôm anyô molo ba tem yambam ya da. Bôk yahadum ku bêŋ anônŋ lôk yahamô koladônŋ ma ik ya hathak yak lôkmanŋiŋ lôk idum ek nijik ya vônô lôbôlônŋ hamônŋ ek i. ²⁴^dAvômalô Israel bôk ik ya bôlônŋ bahenŋvi hathak yak lôkmanŋiŋ hatôm 39.^e ²⁵^fIk ya hathak okdiba hatôm bôlônŋ lô ma ik ya hathak valu bôlônŋ te. Ma yahathak yeŋ ba yaha ma kakalu lôk damak ba yeŋ kambom hatôm bôlônŋ lô. Ma yahamô ŋgwêk malêvônŋ hatôm bôlônŋŋ yanŋ ma wak daluk yanŋ. ²⁶^gYaha ba yahalêm lôbôlônŋ ba ŋanbô lôk nê vani ma yada yenaŋ avômalô lôk nê loŋ buyanŋ ma avômalô malak bêŋbêŋ lôk loŋ oyanŋ ma ŋgwêk kambom lôk nê esau nena yenaŋ aiyanŋ lôkthô idum ek nimbuliŋ ya. ²⁷Yahadum ku malaiŋ lôk vovanik bêŋ ba miŋ yahêk ami. Yahathakmuniŋ lôk yahama kisi ma yaha yaleŋ oyanŋ. Ya nômkama mi ba yahasimbak. ²⁸Ma malaiŋ te haviŋ nena yaleŋ hik ya wak nômbêŋ intu hathak avômalô êvhaviŋ lôkthô. ²⁹Ijê takatu ba lêk vau, êŋ ma ya lêk vau aêŋ iyom. Ma anyôla havônŋ anyô yanŋ ek indum kambom, êŋ ma yakapôlônŋ hathanŋ hatôm atum.

³⁰Lemimhaviŋ yambam ya aêŋ ba intu tem yambam ya esak yenaŋ ku vaunena takatu ba bôk yahadum iyom. ³¹Wapômbêŋ alalôaniŋ Anyô Bêŋ

^b 11:21 Plp 3:4 ^c 11:22-23 Ap 16:23; Plp 3:5 ^d 11:24 Lo 25:3 ^e 11:24 Israel iniŋ abô balabuŋ hananŋ nena nijik anyô esak yak lôkmanŋiŋ êŋ êtôm bôlônŋ 40 êŋ ma tem anyô ema. Ma 39 ma tem anyô êmô lôkmala. Ba intu evali Pol hatôm 39 iyom.

^f 11:25 Ap 16:22; 14:19 ^g 11:26 Ap 9:23; 14:5

Yisu anêḡ lambô atu ba nêmbô wak nômbêḡ intu sapêḡ hayala nena miḡ yahanay abôyay ami. ³² ^hAletas hatôm kiḡ ma yahamô Damaskas. Ma kiḡ anêḡ anyô bêḡ te hanaḡ hadêḡ ḡê vovak takatu ba eyabiḡ loḡ êḡ ek nebaloy ya. ³³Ma doḡtom etak ya halôk vak sam bêḡ te ba êlêlô ya halôk unyak lôk abyay ba yahasoḡv ma miḡ evaloy ya ami.

Pol hayê wêḡ

12 ¹Abô êntêk miḡ hatôm nêḡ avômalô sa mavi ami. Ma doḡtom tem yambam ya esak loḡbô esak wêḡ lôk auk takatu ba Anyô Bêḡ hik thô hadêḡ ya. ²Yahayala anyô atu ba hêvhaviḡ Kilisi. Sondabêḡ 14 hale ba hi ma ewa yani ba i malak leḡ te lô. Ewa ôpêḡ lôk liḡkupik mena injo, êḡ ma yahathôḡ. Wapômbêḡ da hayala. ³Yahayala nena anyô êḡ ewa lôk liḡkupik mena mi, êḡ ma yahathôḡ ma Wapômbêḡ iyom intu hayala ⁴ba ewa yani ba i malak leḡ elam nena “Paladais”. Yani halaḡô abô loḡ kapô lomaloma ba ik yani kisi ek miḡ enay bêḡ ami. ⁵Anyô anêḡ aêḡ ma tem yambam yani. Ma doḡtom yada ma tem yambam yenaḡ ku vaunena takatu.

Nômla hatôm yak lôkmaḡḡiḡ havatho Pol

⁶⁻⁷ ⁱWapômbêḡ bôk hêḡv ku lôk abô ma auk lôkmaḡḡiḡ hadêḡ ya yôḡ. Aêḡ ba yahadum ek yambam yada esak auk êḡ, êḡ ma yanaḡ abô avanôḡ iyom ba miḡ ya anyô auk voloḡ ami. Ma yakô avômalô nesoḡ nena ya anyô lôkmaḡḡiḡ ba miḡ ya anyô oyaḡ hatôm ḡê vi ami. Aêḡ ba hêḡ Sadaḡ anêḡ ḡê ku ba i ibi yaleḡvḡkupik hathak yak lôkmaḡḡiḡ ba hêḡ malaiḡ hadêḡ ya ek miḡ yaḡḡê ya daḡ ami. ⁸Yahalaḡ hadêḡ Wapômbêḡ hatôm bôlôḡ lô ek nêḡ vê êḡḡêk ya. ⁹Ma doḡtom hanaḡ hadêḡ ya, “Yenaḡ lôklokwaḡ hik i thô hadêḡ waklavôḡ o vau lôk yenaḡ wapôm ma hatôm ek o.” Aêḡ ba yaleḡmavi ek yambam yenaḡ ku vaunena takatu ek injik Kilisi anêḡ lôklokwaḡ thô. ¹⁰Ya anyô vau ma doḡtom lêk ya anyô lôklokwaḡ. Ba intu yahasopa Kilisi vaḡḡwam ma yaleḡmavi nena ya anyô vau lôk enay abôma hathak ya ma yahadum ku lôk vovanik lôk êḡv vovaḡ lôk malaiḡ lomaloma hadêḡ ya.

Pol hathô avômalô Kolin ba haya

¹¹ ^kMôlôda udum ba yahabam yada ba intu lêk yahabatak anyô molo. Ya anyô oyaḡ ma doḡtom miḡ ya anyô oyaḡ anôḡ ek aposel lôkmaḡḡiḡ takatu ami. Thêlô êlêḡ ek môlô ma môlô ôêḡv yak ba miḡ onaḡ yenaḡ ku anêḡ lavôḡ mavi hadêḡ i ami. ¹² ^lWapômbêḡ hamiḡ lôklokwaḡ haviḡ ya ba intu hik yenaḡ ku thô nena ya ma aposel te. Ma hêḡ

^h 11:32-33 Ap 9:23-25 ⁱ 12:6-7 Jop 2:6 ^j 12:9 Plp 4:11-13 ^k 12:11 2Ko 11:5

^l 12:12 Lom 15:19

avômalô sa ek neyala yanida mavi hathak lavôñij lôk nômbithi ma ku lôklokwañ lomaloma ma miñ ya popabuk ami. Ma môlô bôk ôyê nôm takên yôv. ¹³ *m*Aisê ba môlô onañ nena yakapôlôn hagiap hathak môlô ma yalenhaviñ avômalô êvhaviñ vi? Sêbôk ba yahamô haviñ môlô ma yahadô yanêm malaiñ êndên môlô ba intu miñ yahawa môlônim da hatôm yahadum hadên avômalô êvhaviñ vi ami. Ma môlô lemmaniñ eka? Kikaknena! Notak kapôlômim ek ya.

¹⁴ Odañô! Lêk bôlôn te lô ba tem yasôk ek môlô. Miñ yalenhaviñ môlô nônem nômkama êndên ya ami. Yalenhaviñ môlôda. Avômena miñ isup valuseleñ ek nênem lami sa ami. Mi. Lami isup valuseleñ ek nênem nali sa. Ba intu tem miñ yanêm môlô malaiñ ek yasup môlônim da ek nêm ya sa ami. ¹⁵ Aên ba yalenmavi anôn ek yanêm yenañ nômkama lôkthô êndên môlô ma yanêm yada imbiñ aên iyom. Yalenhaviñ môlô bêñ anôn ma yakô ek môlô nôndô ya. ¹⁶ Avômalô enañ nena yahamô haviñ i ba miñ yahêv malaiñ ami. Ma doñtom elam ya nena anyô yahasau avômalô lôk yahanañ abô yañ. ¹⁷ Aisê! Ijê ku takatu ba yahêv hathôk ma doho ibuliñ môlô e? ¹⁸ *n*Yahapôviñ Titi ek êsôk ek môlô ma yahêv alalôaniñ aiyañ te haviñ. Ma Titi habuliñ môlô e? Mi. Titi hathak hasopa yaveñgwam iyom ma yaianiñ auk ma doñtom.

¹⁹ Môlô olañô abô takatu ba osoñ nena yêlôda êv i kisi e? Mi. Yêlô ma Kilisi anên avômalô ba amiñ Wapômbên ma ba anañ abô êntêk. Aiyañ thêlô, nômkama lôkthô atu ba yêlô adum ek embatho môlô loñ. ²⁰ Yahakô ek yasôk ma tem miñ yalenmavi ek môlô ami ma môlô tem miñ lemimmavi ek ya aên ami. Yahakô ek abô lôkthango ma lenđañ lôk lenñaña, lôk ovak am vose hi lodôn lodôn, abôma lôk onañ abôyañ hathak anyô yañ ma otatale am lôk ôyê am dañ lôk ôthô avômalô ba i mayaliv. ²¹ *o*Yahakô ek yasôk esak loñbô ma yenañ Wapômbên tem indum ba ya mama esak môlônim kambom takatu. Ma tem yakapôlôn malaiñ bêñ anôn esak jê takatu ba miñ ele kapôlônij liliñ hathak iniñ lelaik lôk thethañak ma sek waliliñ takatu ba idum ami.

Kolin neyabiñ iniñ êvhaviñ

13 ¹ *p*Bôk yahathôk bôlôn ju yôv ma êntêk yahathôk ma tem bôlôn te lô. Lemimimbi esak abô êntêk,

“Ju mena lô la enañ anyô te anên kambom bêñ, êñ ma abô avanôn.”

Lo 19:15

²⁻³ Sêbôk atu ba yahathôk bôlôn yañ ma yahêv abô lôkliñyak hadên môlô. Ma lêk yahamô haviñ môlô ami, ma doñtom yahanañ hathak loñbô nena môlô lemimhaviñ ôñgô nena yada yenañ abô mena Kilisi anên abô. Ba intu tem yasôk esak loñbô ek yañgê nena avômalô takatu ba idum

kambom lôk avômalô kambom vi ma tem miŋ yatak i ek nêsôv ami. Kilisi ma miŋ anyô vau ami. Mi. Anyô lôklokwaŋ kambom ba tem eyabiŋ môlô dedauŋ mavi. ⁴Avanôŋ, yani hatôm anyô vauna te ba ik yani hathak a. Ma doŋtom hamô lôkmala hathak Wapômbêŋ anêŋ lôkliŋyak. Yêlô ma vaunena aêŋ iyom ma doŋtom hathak Wapômbêŋ anêŋ lôklokwaŋ ba intu yêlô amô lôkmala haviŋ yani ek nanêm môlô sa.

⁵Nôsôam ba noya ek ôŋgô nena unim ôêvhaviŋ hamô mena mi e? Nutitiŋ amda ek noyala nena intu ômô haviŋ Yisu Kilisi mena bôk ôêv yak yôv. Injo. Yakô mi la. ⁶Yalerŋhaviŋ môlô nutitiŋ yêlô ma tem ôŋgô nena miŋ bôk aêv yak ami. ⁷Ba yêlô miŋ aêv yak ami ba avômalô êyê yêlô hatôm aposel, êŋ ma nôm oyaŋ. Mena enaŋ nena yêlô aêv yak ba yêlô ŋê vau ba miŋ aposel ami, êŋ ma nôm oyaŋ aêŋ iyom. Ma doŋtom nômbêŋ ma nundum nômkama lôkthô thêthôŋ iyom. Ma yahanŋ hik Wapômbêŋ liŋ ek miŋ môlô nundum kambom la ami. ⁸Yêlô miŋ hatôm nandum nômla eso abô avanôŋ ami. Mi. Nambatho abô avanôŋ loŋ iyom. ⁹Môlô lôklokwaŋ ma yêlô vau, êŋ ma yêlô leŋiŋmavi. Yêlô ateaŋ mek ek môlô nopesaŋ unim kambom takêŋ ba numbitak mavi esak loŋbô. ¹⁰Anyô Bêŋ hêv ku lôk athêŋ êŋ hadêŋ ya ek yato môlô ek numbitak thêthôŋ ma miŋ yambi môlô ni ami. Aêŋ ba miŋ yahamô haviŋ môlô ami ba intu yahato abô takêntêk ek waklavôŋ atu ba yahathôk ma tem yanja yenaŋ lôklokwaŋ ek yapesaŋ môlônim auk. Ma miŋ yanêm vovaŋ êndêŋ môlô ami.

Pol hanaŋ anêŋ lamavi

¹¹Aiyaŋ thêlô, lêk yôv. Ba lemimmavi ma nopesaŋ malaiŋ sapêŋ. Nobatho am loŋ esak abô ni ba êlêm ma noja auk doŋtom lôk nômô yôhôk ma Wapômbêŋ anêŋ lahaviŋ lôk anêŋ labali êmô imbiŋ môlô.

¹²Ma nokam môlôviyaŋ esak kobom yôhôk matheaŋ.

Îê matheaŋ lôkthô êv iniŋ leŋiŋmavi haviŋ.

¹³Alalôaniŋ Anyô Bêŋ Yisu Kilisi anêŋ wapôm lôk Wapômbêŋ anêŋ lahaviŋ ma Lovak Matheaŋ anêŋ lamavi êmô imbiŋ môlô lôkthô.